

تیتراژ پیشنهادی: صنعت پتروشیمی در سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی

صنعت پتروشیمی در سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی

صنعت نفت قدیمی‌ترین صنعت کشور و در عین حال راهبردی‌ترین صنعت کشور است. اهمیت این صنعت در تامین منابع ارزی و درآمدهای دولت نیست، بلکه این صنعت پایه توسعه سایر صنایع ایران است. صنعت نفت اگر با سایر صنایع ایران پیوندهای پسین و پیشین داشته باشد، رشد این صنعت به تبع خود رشد سایر صنایع را نیز در پی خواهد داشت. یکی از ملاحظات اساسی در خصوص صنعت نفت و گاز کشور این است که چگونه می‌توان از فروش صرف نفت خام به خارج از کشور به تبدیل ارزش افزوده آن در داخل کشور از طریق صادرات محصولات با ارزش افزوده بیشتر حرکت کرد. از همین رو است که در بند ۱۵ سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی به طور مشخص به این موضوع پرداخته شده است و در آن به تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و افزایش تولید و توسعه صنعت پتروشیمی تاکید شده است.

صنعت پتروشیمی اهمیت ویژه‌ای دارد چرا که این صنعت می‌تواند پیوندهای بین اقتصاد داخلی و بخش نفت و گاز کشور را افزایش دهد و اقتصاد ایران را از خام فروشی انرژی به صادرکننده محصولات نهایی با ارزش تبدیل نماید. متأسفانه حلقه‌های واسطه مابین صنعت نفت و گاز و سایر صنایع تکمیل نشده است. این موضوع سبب شده است که محصولات نفتی و گازی به صورت خام صادر شوند، درحالی‌که صنایع داخلی بسیاری از مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای مورد نیاز خود را از خارج وارد می‌کنند. حتی صنایع پتروشیمی نیز در مراحل اولیه قرار دارند و هنوز تولید محصولات با فرآوری بیشتر و پیچیده‌تر در داخل سهم بالایی در این صنعت ندارد. درواقع صنعت پتروشیمی می‌تواند با تکمیل حلقه‌های خود و برقراری ارتباط با صنایع داخلی حلقه واسطه بین صنعت نفت و گاز و صنایع داخلی باشد.

این صنعت از چند منظر می‌تواند این حلقه را تکمیل نماید. پتروشیمی با تامین خوراک صنایع مختلف از صنایع شیمیایی گرفته تا داروسازی، خودرو و رنگ، تامین کننده مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای صنایع داخلی خواهد بود. در این زمینه تلاش برای ارتباط بیشتر با صنایع داخلی و تکمیل حلقه واسطه بین این دو صنعت و تاکید بر صنایع هایتک شیمیایی و پتروشیمی می‌تواند ضمن تکمیل این حلقه‌ها، ارزش افزوده بیشتری از نفت و گاز در داخل کشور ایجاد کند.

همانند بخش‌های بالادستی نفت و گاز، صنعت پتروشیمی نیز می‌تواند به بخش صنعت به عنوان تامین‌کننده مواد و قطعات، خدمات فنی و مهندسی، ماشین‌آلات و سایر موارد مورد نیاز خود توجه کند و از این طریق ارتباط تنگاتنگی بین صنعت پتروشیمی و این صنایع برقرار شود.

البته صنایع پتروشیمی ما در سالهای اخیر با مشکلاتی نیز روبرو بودند که باید برای رفع آنها تلاش کرد. بر اساس آمارهای گمرکی، حدود نیمی از صادرات گمرکی ما را میعانات گازی و محصولات پتروشیمی تشکیل می‌دهند و از این جهت اهمیت بالایی دارند. با این حال تحریم صادرات این محصولات به اروپا در سالهای اخیر و مشکلات مرتبط با آن رشد این صنایع را با چالش مواجه کرده است. در سالهای گذشته میزان صادرات محصولات پتروشیمی در کشور رو به افزایش بود، تا اینکه در سال ۱۳۹۰ به اوج خود رسید. در این سال در مجموع بیش از ۱۵ میلیارد دلار محصول پتروشیمی از کشور صادر شد که در نوع خود موفقیتی چشمگیر به حساب می‌آمد. با این حال این روند تداوم نداشت و این صنعت از سال ۱۳۹۱ به بعد در زمینه صادرات با افت شدیدی مواجه شد، به گونه‌ای که میزان صادرات انواع محصولات پتروشیمی در سال ۱۳۹۱ به حدود ۱۰ میلیارد دلار کاهش یافت که در مقایسه با سال ۱۳۹۰ کاهش بیش از ۳۳ درصدی را نشان می‌دهد.

با گشایشهایی که در زمینه سیاسی رخ داده است، این روند در حال معکوس شدن است و امید می‌رود این صنعت مجدداً روند رو به رشد خود را بازیابد. با این حال رشد مداوم و بلندمدت این صنعت نیازمند توجه به اصول مناسب و حرفه‌ای مدیریت، خصوصی‌سازی با هدف افزایش تخصص و بهره‌وری در این صنعت، افزایش ارتباط و همکاری با کشورهای صاحب فناوری و حرکت به سمت طرحهای توسعه‌ای که زنجیره ارزش این صنعت را در داخل تکمیل کرده و کالاهایی با ارزش افزوده بالاتر تولید می‌کنند.

یکی از مشکلات این صنعت، اختلاف قیمت در بورس کالا و خارج از آن است. در سالهای گذشته به دلیل نحوه تعیین قیمت پایه در بورس کالا همواره بین قیمت محصولات پتروشیمی در داخل بورس با قیمت خارج از بورس یک شکاف قیمتی وجود دارد. تجربه نشان داده است که سیاستهایی مانند ممنوعیت صادرات، قیمتگذاری محصولات پتروشیمی و سایر مواردی که در واقع به نوعی دخالت دولت در این صنعت را به شکل سلبی نشان می‌دهند اثر معکوس داشته‌اند. اصلی که همواره باید مورد توجه مسئولین قرار گیرد این است که برای توسعه این صنعت باید در زمینه قیمت‌گذاری محصولات این صنعت قاعده رقابت رعایت شود. چرا که در بلندمدت صنایعی در مسیر رشد و توسعه قرار می‌گیرند که در فضای شفاف و رقابتی فعالیت می‌کنند.

تایید تهیه کننده:	تایید مدیر ذیربط:	تایید حوزه ریاست:	تایید رییس موسسه:
☐	☐	☐	☐